



PRAVIDLÁ DOBREJ PRAXE

BOZP v poľnohospodárstve



Úvod

Predkladaný leták je vydávaný na pomoc zamestnávateľom podnikajúcim v odvetví poľnohospodárstva. Toto odvetvie patrí k jednej z najstarších ľudských činností, má dôležitú úlohu v produkcii potravín pre obyvateľstvo a zohráva zároveň významnú ekonomickú úlohu. Okrem pestovania rastlín je ďalšou nosnou činnosťou odvetia chov hospodárskych zvierat určených na ekonomické zhodnotenie a činnosti s ním súvisiace. Štatistiky hovoria, že spoločenským znakom tohto odvetvia je jeden z najhorších výsledkov úrovne starostlivosti o BOZP, na čo poukazuje vysoký počet pracovných úrazov, množstvo poranení pri práci a chorôb súvisiacich s prácou v poľnohospodárstve. Tento leták obsahuje informácie, ktoré pomôžu pochopiť hlavné znaky, ktorými sa toto odvetvie líši od ostatných pracovných činností, jeho špecifiká, riziká práce a ponúka návod na ich elimináciu.

Poľnohospodárska práca

Podrobnosti na zaistenie BOZP pri lesnej práci upravuje Vyhláška č. 45/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri poľnohospodárskej práci.

Poľnohospodárskou prácou je činnosť zameraná na pestovanie rastlín a starostlivosť o rastliny a na chov hospodárskych zvierat určených na ekonomické zhodnotenie a činnosť s ňou súvisiaca.

Právne predpisy

- Zákon č. 124/2006 Z. z., o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Vyhláška MPSVaR SR č. 45/2010 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri poľnohospodárskej práci,
- Vyhláška MPSVaR SR č. 356/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách a rozsahu výchovnej a vzdelávacej činnosti, o projekte výchovy a vzdelávania, vedení predpísanej dokumentácie a overovaní vedomostí účastníkov výchovnej a vzdelávacej činnosti,
- NV SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci,
- NV SR č. 83/2013 Z. z., o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci,
- NV SR č. 392/2006 Z. z., o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov,

- NV SR č. 387/2006 Z. z., o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci, a i..

Povinnosti zamestnávateľa

Zamestnávateľ je povinný vykonať opatrenia so zreteľom na všetky okolnosti týkajúce sa práce v súlade s právnymi predpismi. Je povinný zlepšovať pracovné podmienky, zisťovať nebezpečenstvá a ohrozenia a komplexne posudzovať riziko pri práci, stres nevynímajúc. Musí prijať preventívne opatrenia na zníženie rizika, oboznámiť zamestnancov so zásadami bezpečnej práce a bezpečného správania na pracovisku a umožniť zamestnancom vyjadrovať sa k problematike týkajúcej sa BOZP.

Práva a povinnosti zamestnancov

Zamestnanci majú právo na bezpečné a zdravé pracovisko a poskytnutie informácií, týkajúcich sa všetkých aspektov BOZP s ohľadom na nimi vykonanú prácu. Sú povinní dodržiavať bezpečnostné predpisy, s ktorými boli preukázateľne oboznámení a zásady



bezpečnej práce, ktoré v danom odvetví možno zhrnúť do všeobecných bodov uvedených v nasledujúcom odseku:

Zásady bezpečnej práce v odvetví

- Dbajte o vlastnú bezpečnosť, starajte sa o svoje zdravie a tiež o bezpečnosť osôb, ktorých sa dotýka vaše jednanie.
- Pracujte len s bezpečným zariadením a vykonávajte len tie činnosti, na ktoré máte kvalifikačné predpoklady a zdravotnú spôsobilosť.
- Dodržiavajte požiadavky BOZP a zásady bezpečného správania na pracovisku.
- Dodržujte stanovené pracovné a technologické postupy uvedené v právnych predpisoch, návodoch na obsluhu a prevádzkových poriadkoch a pokusoch.

- Pri práci používajte osobné ochranné pracovné prostriedky, ktoré vás chránia proti účinkom zistených ohrození.
- Pred začatím prác skontrolujte vybavenie pracovného prostriedku ochrannými krytmi a tieto počas používania nevyraďujte z činnosti.
- Akékoľvek zásahy do strojov a zariadení vykonávajte len po vypnutí stroja, resp. po odpojení od elektrického zdroja.
- Nikdy nevykonávajte čistenie strojov a zariadení, ktoré sú v prevádzke, resp. sú pripojené do elektrickej siete. Používané strojné zariadenia udržiavajte v bezpečnom prevádzkyschopnom stave.
- Informujte sa o návodoch a prevádzkových pokynoch na používanie a údržbu používaných technických prostriedkov, o prírodných podmienkach kde budete prácu vykonávať, ako napr. sklon terénu, pôdne pomery a pod., rešpektujte ich a realizujte potrebné bezpečnostné opatrenia k ochrane zdravia.
- Pravidelne sa zúčastňujte na školeniach BOZP a určených lekárskech prehliadok, doplňujte a rozširujte svoje vedomosti smerujúce k ochrane vášho zdravia.
- Upozornite svojho nadriadeného na všetky nedostatky na pracovisku, ktoré by mohli ohroziť vaše zdravie, ako aj zdravie ostatných zamestnancov na pracovisku.
- Pracujte len s bezpečným zariadením a vykonávajte len tie činnosti, na ktoré máte kvalifikačné predpoklady, odbornú spôsobilosť a zdravotnú spôsobilosť.

Najčastejšie nebezpečenstvá a ohrozenia a ako ich znížiť

- Pošmyknutia, zakopnutia a pády,
- Povahu terénu a vedenie vysokého napätia,
- Používanie ostrých nástrojov a pod.,
- Popáleniny od horúcich častí používaných strojov a zariadení,
- Ručná manipulácia s bremenami, produktmi, so zvieratami a používanými pracovnými prostriedkami,
- Riziko poranenia zvieratami,
- Posúdenie charakteru, stupňa a trvania špecifického rizika práce žien pri chove plemenných žrebčov, plemenných býkov, plemenných kancov, plemenných baranov a plemenných capov, najmä vo vzťahu k ich fertilita,
- Hluk, vibrácie, prach, škodlivé látky ako napr. výfukové plyny, chemikálie a pod.,
- Nadmerná tepelná záťaž, nadmerná záťaž chladom, nadmerné fyzické zaťaženie,

- Chemické a biologické nebezpečenstvá, ktoré počas práce môžu poškodiť zdravie
- Nebezpečenstvo požiaru,
- Nebezpečenstvá a ohrozenia vyplývajúce z používaných pracovných postupov a technológií.

Pošmyknutia, zakopnutia a pády sa môžu výrazne znížiť prijatím jednoduchých opatrení

- Zabezpečte správnu údržbu na pracovisku a v priestoroch kadiaľ sa chodí a udržiavajte tieto priestory voľné a bez prekážok a pri výkone prác na poli venujte pozornosť prírodným podmienkam pracoviska,
- Používajte vhodnú obuv,
- Zaistite vhodné osvetlenie a zábradlia v stabilných výrobných procesoch na skladovanie a spracovanie poľnohospodárskych produktov a ostatných materiálov, pri práci na poli počítajte s vplyvom poveternostných podmienok na kvalitu terénu, svetelných podmienok a pod.,
- Rešpektujte pokyny uvedené v právnych predpisoch, návodoch na obsluhu, prevádzkových poriadkoch a príkazy nadriadených zamestnancov.



Používanie ostrých nástrojov

Častou príčinou úrazov v poľnohospodárstve sú poranenia, ktoré vznikajú pri požívaní, alebo údržbe nástrojov porezaním, seknutím a podobne.

Pri výmene, ostrení a údržbe rezných nástrojov venujte náležitú pozornosť vykonávanej práci.

- Používajte ostré a riadne upevnené rezné nástroje.
- Majte používané stroje a zariadenia v bezpečnom stave,

- Školte zamestnancov ako bezpečne požívať pridelené stroje a zariadenia,
- Zaistite, aby všetky používané stroje mali ochranné zariadenia a aby ich zamestnanci používali.

Možnosti ako obmedziť ohrozenia popálením

Oboznámte zamestnancov s bezpečnou manipuláciou s horúcimi časťami používaných strojov a zariadení, nemanipulovať s nimi do vychladnutia.

Ručná manipulácia

Mnoho činností v poľnohospodárstve zahŕňa ručnú manipuláciu, ako napríklad ručné zdvíhanie, prekladanie, nakladanie, skladanie a ukladanie materiálov, náčinia, prenosných pracovných strojov a zariadení a pod. Tieto činnosti, dlhé státie a pohyb v náročných terénoch môžu zapríčiniť bolesť chrbtice a kĺbov, zatiaľ čo prudké a opakujúce sa činnosti a zlý postoj či poloha pri práci môžu sprevádzať poškodenia končatín.

- Určte technológiu, kde sa dá predísť zdvíhaniu a prenášaniu,
- Používajte stroje a zariadenia, ktoré nahrádzajú ťažkú telesnú prácu a použite mechanické prostriedky všade tam, kde je to možné,
- Pri zdvíhaní a prenášaní držte bremeno čo najbližšie k telu,
- Materiál ukladajte bezpečne.

Riziko poranenia zvieratami

Zviera je živý tvor, nie vec. Reaguje na nálady človeka, na podnety na podnety vonkajšieho a vnútorného prostredia. Pri chove zvierat môže byť zamestnanec ohrozený nielen pri styku so zvieratom, ale aj rôznymi mechanizačnými prostriedkami, ktoré sa používajú v súvislosti s ich chovom.

Práce pri chove hospodárskych zvierat by mali



vykonávať zamestnanci, ktorí majú na túto prácu nielen fyzické predpoklady, ale v prvom rade vzťah ku zvieratám.

- Pri priamom styku so zvieratami hrozí poškrabanie, rôzne alergie a prenos ochorení zo zvierat na človeka. Prevencia proti týmto rizikám spočíva v používaní OOPP a dôslednom dodržiavaní hygienických zásad.

Hluk, vibrácie, prach, škodlivé látky

Práca v hlučnom a prašnom prostredí, pri súčasnom výskyte škodlivých látok (výfukové plyny) a vibrácií, ktoré spôsobujú používané stroje, môže pri dlhotrvajúcom pôsobení poškodiť zdravie.

Prácu za uvedených podmienok môžu vykonávať len zdravotne spôsobilí zamestnanci, pričom musia používať prostriedky s ochrannými účinkami na ochranu sluchu, dýchacích ciest a rúk proti vibráciám.

Nadmerná tepelná záťaž, nadmerná záťaž chladom a fyzickým zaťažením

Nadmerné zaťaženie tela pôsobením prírodných podmienok, ako napr. horúčavami v letnom období, zimou a zrážkami v chladnom období roka a prácou v ťažkom teréne môže zapríčiniť zdravotné problémy.

- Vykonajte opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia ako vetranie, úprava vzduchu, ochladzovanie, klimatizácia, alebo lokálne chladenie vzduchu v uzavretých priestoroch,
- Stanovte pracovné postupy, pri ktorých je možná zmena pracovného prostredia počas zmeny s ohľadom aj na zmenu podmienok (zima, teplo, dážď), v ktorých sa práca vykonáva, resp. stanovte pracovné postupy tak, aby počas zmeny zamestnanci striedali rôzne druhy prác a stanovte oddychový čas počas zmeny nevyhnutne potrebný na regeneráciu fyzických schopností,
- Overujte zdravotnú spôsobilosť aj na prácu za daných podmienok,
- Zabezpečte pravidelný prísun tekutín, zabezpečte zdroj tepla a možnosť na oddych v suchom prostredí,
- Používajte ochranné osobné prostriedky, ktoré chránia pred zisteným druhom ohrození.

Nebezpečenstvo požiaru

Požiar môže byť zapríčinený použitím horľavých látok, ako napr. pohonné hmoty a mazadlá, otvorený oheň na voľnom priestranstve. Riziko vzniku požiaru je veľmi vysoké aj pri zbere úrody.

- Všetky používané elektrické a plynové zariadenia udržiavajte v bezchybnom stave a pravidelne ich kontrolujte,
- Vykonávajte pravidelnú údržbu strojov a zariadení,
- V suchom období roka rešpektujte pokyny zodpovedných osôb pre používanie otvoreného ohňa,
- Správne vyznačte požiarne schodisko a únikové východy a udržiavajte ich bez prekážok,
- Zabezpečte vhodné požiarne prístroje a pravidelne ich kontrolujte,
- Nainštalujte účinné protipožiarne zariadenia, vyškoolte svojich zamestnancov z predpisov o protipožiarnej ochrane.

Nebezpečenstvá a ohrozenia vyplývajúce z používaných pracovných postupov a technológií

Práce v poľnohospodárstve za používania špeciálnych strojov, zariadení a technológií obsahujú množstvo zjavných a skrytých ohrození.

- Práca je vykonávaná za zložitých prírodných podmienok, ktoré sa môžu zmeniť v rýchlom slede viackrát za sebou, čím vyvolávajú potrebu okamžitej zmeny technológie, schopnosť správne situáciu vyhodnotiť a vyvodit' príslušné opatrenia,
- Prevádzkové poriadky musia obsahovať pokyny pre postup pri náhlej zmene prírodných podmienok,
- Musí byť vykonávaná stála kontrola zo strany zodpovedných osôb na overenie správnosti stanovených pracovných postupov a kontrola ich dodržiavania,
- Práce musia byť vykonávané v súlade s prevádzkovým poriadkom, pokynmi nadriadeného a všeobecne platnými právnymi predpismi.

V prípade, ak máte otázky, neváhajte a kontaktujte príslušný miestny inšpektorát práce, kde Vám radi poskytnú bezplatné poradenstvo k problematike týkajúcej sa BOZP a pracovnoprávných vzťahov. (Použité obrázky: zdroj zdarma Pixabay)

Kontakty na inšpektoráty práce nájdete na webovej stránke

www.ip.gov.sk .

Bezplatná protikorupčná telefonická linka:

0800 500 205